

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2008 vp

Hallituksen esitys valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Puolustusvaliokunta on 19 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt hallituksen esityksen valmiuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 3/2008 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntösihteeri Liisa Vanhala, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Klaus Frösén, ympäristöministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi valmiuslaki. Tavoitteena on saattaa valmiuslaki perustuslain vaatimukset täyttäväksi sekä ajanmukaistaa viranomaisten toimivaltuussäännökset poikkeusoloissa.

Valmiuslain soveltamisalaa rajaavan poikkeusolomääritelmän ehdotetaan edelleenkin käsittävän vain erityisen vakavat kriisit, jotka koskettavat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen. Poikkeusoloja olisivat Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila taikka tällaisen hyökkäyksen uhka, väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka sekä erityisen vakava suuronnettomuus, tällaisen suuronnettomuuden välitön jälkitila ja vai-

kutuksiltaan vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönotosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ennen tämän käyttöönottoasetuksen antamista on valtioneuvoston, yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, todettava maassa vallitsevan poikkeusolot. Eduskunta päättäisi viime kädessä käyttöönottoasetuksen voimassaolosta ja voimassaoloajasta. Säännösten kirjoitustapaa on täsmennetty ja sääntelyä on nostettu asetuksista lain tasolle. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta sekä ehdotukset kahdeksan lain muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valmiuslakiehdotuksen säännöksistä ympäristövaliokunnan toimialaan kuuluvat rakentamisen ja rakennustuotteiden sääntelyä koskeva 6. luku ja asuntokannan käytön säännöstelyä koskeva 7. luku. Valiokunta on käsitellyt asiaa oman toimialansa osalta ja toteaa seuraavaa.

Ehdotetut rakentamisen tuotantotekijöiden säännöstelyvaltuudet vastaavat sisällöltään ja toteutustavaltaan voimassaolevan valmiuslain valtuuksia ja niiden nojalla valmisteltuja valtioneuvoston asetusehdotuksia säännöstelyn toimeenpanemiseksi. Rakentamisen ja rakennustuotteiden säännöstely voi ehdotuksen mukaan tulla kysymykseen lain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa eli Suomeen kohdistuvan aseellisen tai vakavuudeltaan siihen rinnastettavan hyökkäyksen tai sen jälkitilan aikana taikka tällaisen hyökkäyksen uhkan aikana, kun uhkan vaikutusten torjuminen edellyttää poikkeusvaltuuksien välitöntä käyttöönottamista. Ehdotuksessa tarkennetaan lain tasoista sääntelyä, jonka tarkoituksena on turvata rakentamisen voimavarat poikkeusoloissa välttämättömään rakentamiseen. Säännöstelyviranomaisena toimii rakennushankkeen koosta riippuen kunnan rakennustarkastaja, alueellinen ympäristökeskus tai ympäristöministeriö.

Asuntokannan käytön säännöstely voi tulla kysymykseen paitsi 3 §:n 1 ja 2 kohdan poikkeusoloissa, myös 3 §:n 4 kohdan mukaisessa tilanteessa eli erityisen vakavan suuronnettomuuden ja sen välittömän jälkitilan aikana ja vaikutuksiltaan tällaista suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin aikana. Valmiuslain soveltamista rajaa kuitenkin myös välttämättömyysedellytys, eli toimivaltuuksia voi käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Myös nämä säännösehdotukset

vastaavat sisällöltään ja toteutustavaltaan voimassaolevan lain valtuuksia ja niiden nojalla valmisteltuja valtioneuvoston asetusehdotuksia. Asuntokantaan kohdistuva säännöstely on lievimmillään asunnonomistajan ilmoitusvelvollisuus vuokrattavasta asunnosta. Laajennetulla ilmoitusvelvollisuudella velvoitetaan ilmoittamaan vapaana olevat ja vapautuvat asunnot sekä muut asunnoiksi sopivat tilat. Poikkeuksellinen ja viimesijainen toimenpide olisi säännös asumaan sijoittamisesta, jotta sääntelyviranomaisn voisi osoittaa asunnontarvitsijoita alivuokralaisiksi väljästi asuttuihin asuntoihin. Asuntokannan säännöstelyviranomaisn on kunta.

Valiokunta pitää valmiuslain uudistamista toimialansa osalta nykyistä sääntelyä vastaavana, mutta kuitenkin tarpeellisena katsoen lakiehdotuksen antavan edellytykset välttämättömän rakentamisen turvaamiseen ja väestön majoittamiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa suuri määrä ihmisiä olisi evakuoitava heidän asuinseutujensa muututtua asuinkelvottomiksi tai vaaralliseksi. Nykyiseen poikkeusolomäärittelmään verrattuna muutos on maailmanlaajuisesti levinneen kulkutaudin eli pandemian sisällyttäminen siihen. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan pandemia voi tarkoittaa maailmanlaajuisesti levinnyttä tautia ilman, että se vielä on levinnyt Suomeen. Valiokunta korostaa, että toimivaltuuksia voidaan lakiehdotuksen 4 §:n mukaan kuitenkin käyttää vain silloin, kun tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Rakel Hiltunen /sd	Merja Kuusisto /sd
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Sanna Perkiö /kok
jäs.	Marko Asell /sd	Tarja Tallqvist /kd
	Susanna Haapoja /kesk	Oras Tynkkynen /vihr
	Tanja Karpela /kesk	Pauliina Viitamies /sd
	Timo Kaunisto /kesk	Henna Virkkunen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.